

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็นฐานรากของการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นกลไกที่สำคัญในการฟื้นฟูและเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่คนในประเทศได้ ถึงแม้คนไทยจะมีความเชี่ยวชาญในด้านการเกษตร แต่จุดอ่อนของสินค้าทางการเกษตรคือ ผลผลิตจะออกตามฤดูกาล ช่วงที่เป็นฤดูผลผลิตออกก็จะมีผลผลิตล้นตลาด ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ เกิดการขาดทุน ส่วนช่วงที่ไม่ใช่ฤดูผลผลิตก็จะเกิดเหตุการณ์ผลผลิตทางการเกษตรขาดตลาด และมีราคาสูง

การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จึงเป็นอีกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด ช่วยยกระดับราคาผลผลิตไม่ให้ตกต่ำ เป็นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลผลิตระดับอุตสาหกรรม ที่สามารถรับวัตถุดิบเพื่อผลิตเป็นจำนวนมากได้ นอกจากนั้นยังสามารถขยายตลาดการค้าออกไปสู่ต่างประเทศ เป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้

กิจการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่จัดตั้งในรูปวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งในปี พ.ศ. 2550 จำนวนวิสาหกิจในประเทศไทยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,375,368 ราย โดยจัดเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) จำนวน 2,366,227 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 99.6 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด ทั้งนี้แบ่ง SMEs ตามประเภทธุรกิจได้ดังนี้ ภาคการค้าและซ่อมบำรุง จำนวน 973,248 ราย หรือร้อยละ 41.1 จำนวนรองลงมาได้แก่ ภาคการบริการ 708,841 ราย หรือร้อยละ 30.0 ภาคการผลิตรวม จำนวน 668,185 ราย หรือร้อยละ 28.2 และ หมวดอื่น ๆ จำนวน 15,953 ราย หรือร้อยละ 0.7 ของจำนวน SMEs ทั้งหมด สำหรับในส่วนของการจ้างงานนั้น ในปี พ.ศ. 2550 มีการจ้างงานในกิจการทุกขนาด รวมทั้งสิ้น 11,711,334 คน โดยเป็นการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดใหญ่ (Large Enterprises : LE) 2,810,767 คน หรือร้อยละ 24.0 และเป็นการจ้างงานใน SMEs จำนวน 8,900,567 คน หรือร้อยละ 76.0 ของการจ้างงานทั้งหมด โดยภาคการผลิตเป็นประเภทธุรกิจที่มีการจ้างงานสูงที่สุด รองลงมาคือภาค

การบริการ ภาคการค้า และซ่อมบำรุงตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาสัดส่วนการจ้างงานของ SMEs ในปี พ.ศ. 2550 จะเห็นว่าในภาคการค้าและซ่อมบำรุงที่มีจำนวน SMEs สูงที่สุดนั้น มีการจ้างงานเพียงร้อยละ 27.3 ของการจ้างงานใน SMEs ทั้งหมด ในขณะที่ภาคการผลิต มีการจ้างงานในสัดส่วนสูงที่สุดคือ ร้อยละ 38.9 ของการจ้างงานใน SMEs ทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2550 และแนวโน้มปี 2551, 2552 : ออนไลน์)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือมีจำนวนผู้ประกอบการประมาณร้อยละ 17 ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมภายในประเทศ คือ 32,295 ราย ได้สร้างงานและรายได้ให้คนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการจ้างงานในภาคการผลิตของภาคเหนือมีจำนวน 358,521 คน เป็นจำนวนที่มากกว่าการจ้างงานในภาคการค้าและซ่อมบำรุงและภาคการบริการ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2550 และแนวโน้มปี 2551, 2552 : ออนไลน์)

จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นอีกจังหวัดที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากเนื่องจากมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกและให้ผลผลิตที่ดี ทำให้เกิดวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ทำการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน ซึ่งเกษตรกรอาจเป็นผู้ทำการแปรรูปเองหรือมีโรงงานมารับซื้อเพื่อนำไปแปรรูปอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหมวดการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูป ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน และปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพการบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหมวดผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดสินค้าเกษตรแปรรูปในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดสินค้าเกษตรแปรรูปในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดสินค้าเกษตรแปรรูปในจังหวัดเชียงใหม่
2. ทราบถึงสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมวดสินค้าเกษตรแปรรูปในจังหวัดเชียงใหม่
3. ผู้ประกอบวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหมวดสินค้าเกษตรแปรรูปและผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการประกอบวิสาหกิจแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

1.4 นิยามศัพท์

การดำเนินงาน หมายถึง กิจกรรมหลักของธุรกิจผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหมวดสินค้าเกษตรแปรรูป ประกอบด้วย กิจกรรมในด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการผลิต และด้านการเงิน

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมายถึงกิจการของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1. กิจการการผลิต 2. กิจการการค้า 3. กิจการบริการ โดยกิจการประเภทผลิตสินค้า และ บริการ มีการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดย่อม ไม่เกิน 50 คน และวิสาหกิจขนาดกลาง 51 – 200 คน กิจการประเภทค้าส่งมีการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดย่อมไม่เกิน 25 คน และวิสาหกิจขนาดกลาง 26 – 50 คน กิจการประเภทค้าปลีกมีการจ้างงานในวิสาหกิจขนาดย่อมไม่เกิน 15 คนและวิสาหกิจขนาดกลาง 16 – 30 คน

ธุรกิจสินค้าเกษตรแปรรูป หมายถึง กิจการที่ผลิตสินค้าที่เกิดจากการนำผลผลิตทางการเกษตร มาเปลี่ยนแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ โดยผ่านกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น อบ กวน หมัก แช่แข็ง ดอง แช่แข็ง เป็นต้น ที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่